

k 1. svetovému dňu chudobných

33. nedeľa v Cezročnom období / 19. novembra 2017

Nemilujme slovami, ale skutkami

1. „*Deti moje, nemilujme len slovom a jazykom, ale skutkom a pravdou*“ (1 Jn 3, 18). Tieto slová apoštola Jána vyjadrujú imperatív, ktorému sa nijaký kresťan nemôže vyhnúť. Vážnosť, s akou milovaný učeník odovzdáva až po dnešok Ježišov príklad, ešte viac vystupuje v zdôraznenom protiklade medzi *prázdnyimi slovami*, ktoré máme často na perách, a *konkrétnymi skutkami*, podľa ktorých sa máme hodnotiť. Láska nepripúšťa nijaké alibi: kto chce milovať tak, ako miloval Ježiš, musí nasledovať jeho príklad. To platí predovšetkým vtedy, keď ide o chudobných. Spôsob, akým miloval Boží Syn, bol dobre známy a Ján nám ho jasne pripomína vo svojich listoch. Spočíva na dvoch nosných pilieroch: Boh nás miloval ako prvý (porov. 1 Jn 4, 10.19); a miloval nás tak, že dal seba samého, položil za nás vlastný život (porov. 1 Jn 3, 16). Takáto láska nemôže ostať bez odpovede. Hoci nám bola darovaná bez nároku na akúkoľvek odplatu, predsa zapáľuje srdcia, ktoré ju túžia opätovať, napriek svojim obmedzeniam a hriechom. To je však možné len vtedy, ak v rámci svojich možností prijmeme do srdca Božiu milosť, jeho milosrdnú lásku, aby pohla našu vôľu a tiež city k láske k samotnému Bohu a blížnemu. Tak môže milosrdenstvo, ktoré vyviera takpovediac zo srdca Najsvätejšej Trojice, dať do pohybu náš život a vyvolať súcit voči bratom a sestrám v núdzi a budovať diela milosrdenstva.

2. „*Úbožiak zavolať a Pán ho vyslyšal*“ (Ž 34, 7). Cirkev oddávna chápala význam tohto volania. Svedčia o tom hneď prvé stránky *Skutkov apoštolov*, keď Peter žiada, aby si zvolili siedmich mužov, „*plných Ducha a múdrosti*“ (6, 3), ktorí by obsluhovali chudobných. To je bezpochyby jedno z prvých znamení, ktorým sa kresťanské spoločenstvo predstavilo na scéne sveta: služba tým najchudobnejším. Všetko to dokázali preto, lebo pochopili, že život Ježišových učeníkov sa musí prejavovať v bratstve a solidarite, ktoré zodpovedajú hlavnému učeniu Majstra, ktorý chudobných vyhlásil za *blahoslavených* a *dedičov* nebeského kráľovstva (porov. Mt 5, 3).

„Predávali pozemky a majetky a rozdeľovali ich všetkým, podľa toho, ako kto potreboval“ (Sk 2, 45). Tieto slová jasne svedčia o úprimnej starosti prvých kresťanov. Keď evanjelista Lukáš – svätopisec, ktorý viac ako ktokoľvek iný dáva priestor milosrdenstvu – opisuje prax prvého spoločenstva, ktoré sa delilo o všetko, nejde mu len o pekné slovné zvraty. Naopak, keď o tom hovorí, chce sa prihovoriť veriacim každého pokolenia, a teda aj nám, aby nás povzbudil vo vydávaní svedectva a konaní v prospech tých najnúdznejších. To isté učenie nám rovnako presvedčivo predkladá apoštol Jakub, ktorý vo svojom liste používa silné a pôsobivé slová: „Počúvajte, moji milovaní bratia! Nevyvolil Boh tých, čo sú vo svete chudobní, aby boli bohatí vo viere a dedičia kráľovstva, ktoré prisľúbil tým, čo ho milujú? A vy ste chudobného znevážili! Neutláčajú vás práve bohatí a nevláčia vás práve oni po súdoch? [...] Bratia moji, čo osoží, keď niekto hovorí, že má vieru, ale nemá skutky? Môže ho taká viera spasí? Ak je brat alebo sestra bez šiat a chýba im každodenná obživa a niekto z vás by im povedal: ‚Chodte v pokoji! Zohrejte sa a najedzte sa!‘, ale nedali by ste im, čo potrebujú pre telo, čo to osoží?! Tak aj viera: ak nemá skutky, je sama v sebe mŕtva“ (Jak 2, 5 – 6. 14 – 17).

3. Boli však aj chvíle, keď kresťania nenasledovali dôsledne túto výzvu a nechali sa nakaziť svetským zmýšľaním. Duch Svätý ich však neprestal vyzývať, aby svoj zrak zamerali na to, čo je podstatné. Preto vzbudil mužov a ženy, ktorí rozličným spôsobom venovali svoj život službe chudobným. Koľké stránky dejín napísali za uplynulých dvetisíc rokov kresťania, ktorí v úplnej jednoduchosti a pokore, no s veľkodušnou fantáziou lásky slúžili svojim najchudobnejším bratom.

Medzi nimi vyniká príklad Františka z Assisi, ktorého počas stáročí nasledovali mnohí ďalší svätí muži a ženy. On sa neuspokojil len s tým, že by malomocných *objímal* a *dával im almužnu*, ale rozhodol sa ísť do Gubbia a *žiť* tam s nimi. On sám v tomto stretnutí videl zážitok svojho obrátenia: „Keď som bol v hriechoch, zdalo sa mi príliš trpké vidieť malomocných. A sám Pán ma zaviedol medzi nich a prejavil som im milosrdenstvo. A keď som od nich odišiel, zmenilo sa to, čo sa mi zdalo trpké, na sladkosť duše i tela“ (Testament 1–3: FF 110). Toto svedectvo nám ukazuje premieňajúcu silu lásky k blížnemu a kresťanského štýlu života.

Myslime teda na chudobných nielen ako na adresátov dobročinnnej, raz týždenne poskytovanej dobrovoľnej služby či improvizovaných prejavov našej dobrej vôle, ktoré majú uspokojiť naše svedomie. Hoci sú takéto skutky cenné a pomáhajú zvýšiť citlivosť na potreby mnohých bratov a na nespravodlivosti, ktoré ich často zapríčiňujú, mali by viesť ku skutočnému *stretnutiu* s chudobnými a vytvoriť priestor pre *delenie sa*, ktoré sa stane životným štýlom. Totiž modlitba, cesta učeníctva a obrátenie nachádzajú potvrdenie svojej evanjeliovej pravosti v láske, ktorá je ochotná deliť sa. A z takéhoto spôsobu života pramení potom radosť a pokoj duše, lebo sa priamo dotýkame *Kristovho tela*. Ak chceme skutočne stretnúť Krista, tak sa v odpovedi na sviatostné spoločenstvo v Eucharistii musíme dotýkať jeho tela aj v zmučených telách chudobných. Kristovo telo lámané v Eucharistii môžeme znovu nájsť v tvárach a osobách tých najslabších bratov a sestier, keď im venujeme svoju lásku. Slová svätého biskupa Jána Zlatoústeho sú stále aktuálne: „Ak si chcete uctiť Kristovo telo, nepohŕdajte ním, keď je nahé. Neuctievajte si eucharistického Krista hodvábnymi rúchami, keď potom vonku, mimo chrámu prehlíadate tohto druhého Krista, ktorý trpí chladom a nahotou“ (*Hom. In Matthaeum*, 50, 3: PG 58).

Sme teda povolani podať chudobným ruku, stretnúť sa s nimi, pozrieť im do očí, objasť ich, aby pocítili teplo lásky, ktorá láme začarovaný kruh osamelosti. Ich vystretá ruka je pre nás tiež pozvaním, aby sme opustili svoje istoty a svoje pohodlie, a spoznali hodnotu, ktorú má chudoba sama v sebe.

4. Nezabúdajme, že pre Kristových učeníkov je chudoba predovšetkým *povoláním nasledovať chudobného Krista*. Je cestou za ním a s ním, cestou vedúcou k blahoslavenstvám nebeského kráľovstva (porov. *Mt* 5, 3; *Lk* 6, 20). Chudoba značí pokorné srdce, ktoré si uvedomuje, že sme len obmedzené a hriešne stvorenia, a tak odolávame pokušeniu všemohúcnosti, ktorá vzbudzuje ilúziu nesmrteľnosti. Chudoba je postoj srdca, ktorý nám bráni považovať peniaze, kariéru či luxus za ciele života a podmienku nášho šťastia. Je to najmä chudoba, ktorá vytvára podmienky, aby sme napriek vlastným obmedzeniam, dôverujúc v Božiu blízkosť a nesení jeho milosťou, slobodne prijali osobnú i spoločenskú zodpovednosť. Takto chápaná chudoba je mierou, ktorá nám umožňuje posudzovať správnosť zaobchádzania s materiálnymi dobrami a tiež prežívať naše vzťahy a city nesebecky a bez majetníckeho postoja (porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*, 25 – 45).

Preto nasledujme príklad sv. Františka, svedka pravej chudoby. Práve preto, že on stále upieral oči na Krista, dokázal ho spoznať a slúžiť mu v chudobných. Ak teda chceme skutočne prispieť k zmene dejín, tak musíme počúvať volanie chudobných a snažiť sa ich pozdvihnúť z okraja spoločnosti. Zároveň pripomínam chudobným, ktorí žijú v našich mestách a spoločenstvách, aby nestrácali zmysel pre evanjelióvu chudobu, ktorou je ich život poznačený.

5. Uvedomujeme si, že v súčasnom svete je veľmi ťažké jasne identifikovať chudobu. A predsa nás chudoba denne vyzýva prostredníctvom tisícok tvári poznačených bolesťou, vylúčením, zneužívaním, násilím, mučením a väznením, vojnou, zbavením slobody a dôstojnosti, nevedomosťou a analfabetizmom, nedostatkom zdravotnej starostlivosti, nezamestnanosťou, obchodom s ľuďmi a otroctvom, exilom, biedou a nútenou migráciou. Chudoba má tvár žien, mužov a detí, ktorí sú kvôli podlým záujmom vykorisťovaní a udupávaní zvrátenou logikou moci a peňazí. Aký dojímavý a nikdy neukončený zoznam sme nútení zostaviť, keď ide o chudobu, ovocie sociálnej nespravodlivosti a tiež morálnej biedy, žiadostivosti niektorých a všeobecnej ľahostajnosti!

Pokým sa v súčasnosti, žiaľ, čoraz väčšmi objavuje nehanebné bohatstvo, ktoré sa hromadí v rukách niekoľkých privilegovaných a ktoré je nezriedka sprevádzané nelegálnymi aktivitami a urážlivým vykorisťovaním ľudskej dôstojnosti, pohoršujúce je šírenie chudoby vo veľkých častiach spoločnosti po celom svete. Zoči-voči tomuto vývoju nemožno ostať ľahostajnými a už vôbec nie rezignovať. Na chudobu, ktorá zháša podnikavého ducha mnohých mladých a bráni im nájsť si zamestnanie; na chudobu, ktorá uspáva zmysel pre zodpovednosť a vedie k zvaľovaniu zodpovednosti na iných a snahám o korupciu; na chudobu, ktorá otravuje zdroje spoluúčasti a necháva malý priestor pre profesionalitu, čím znižuje zásluhy tých, čo pracujú a produkujú; na všetky tieto situácie treba odpovedať novou víziou života a spoločnosti.

Všetci títo chudobní – ako rád pripomínal blahoslavený Pavol VI. – patria do Cirkvi podľa „evanjelióvého práva“ (*Príhovor pri otvorení II. sesie Druhého vatikánskeho koncilu*, 29. septembra 1963) a ich existencia nás zaväzuje k základnému rozhodnutiu (*optio fundamentalis*) v ich prospech. Preto sú blahoslavené ruky, ktoré sa otvárajú, aby prijali chudobných a pomohli im: sú to ruky prinášajúce nádej. Blahoslavené sú ruky, ktoré

prekonávajú bariéry rôznych kultúr, náboženstiev a národností, čím lejú olej útechy na rany ľudstva. Blahoslavené sú ruky, ktoré sa otvárajú bez nároku na protislužbu, bez nejakého „ak“, „ale“ či „azda“: vďaka takýmto rukám zostupuje na bratov Božie požehnanie!

6. Na záver Svätého roku milosrdenstva som sa rozhodol ponúknuť Cirkvi *Svetový deň chudobných*, aby sa kresťanské spoločenstvá na celom svete stávali čoraz viac a čoraz lepšie konkrétnym znakom Kristovej lásky k tým najmenším a najnúdznejším. Chcel by som, aby sa tento deň pripojil k ostatným svetovým dňom, ustanoveným mojimi predchodcami, ktorých slávenie sa už v živote našich spoločenstiev stalo tradíciou. Celkový obraz týchto slávení totiž dopĺňa o hlboký evanjeliový prvok: Ježišovu prednostnú lásku k chudobným. Celú Cirkev a tiež mužov a ženy dobrej vôle pozývam, aby sa v tento deň zahľadeli na tých, čo k nim vystierajú ruky, volajú o pomoc a prosia, aby sme s nimi boli solidárni. Sú to naši bratia a sestry, stvorení a milovaní našim jediným nebeským Otcom. Cieľom slávenia tohto dňa je v prvom rade povzbudiť veriacich, aby odpovedali na *kultúru vyradovania a plytvania* a osvojili si *kultúru stretania*. Zároveň sa moja výzva obracia na všetkých ľudí, bez ohľadu na ich náboženskú príslušnosť, aby boli pripravení deliť sa s chudobnými a otvorení všetkým formám solidarity, ktorá je konkrétnym znakom bratstva. Boh stvoril nebo i zem pre všetkých; žiaľ, existujú ľudia, ktorí postavili hranice, múry a ploty, a tak zradili dar pôvodne určený ľudstvu bez akýchkoľvek obmedzení.

7. Želám si, aby sa kresťanské spoločenstvá počas týždňa, ktorý predchádza *Svetovému dňu chudobných* – ktorý sa toho roku bude sláviť 19. novembra na 33. nedeľu v Cezročnom období – usilovali vytvoriť viaceré príležitosti na stretnutie a priateľstvo, solidaritu a konkrétnu pomoc. Potom by mohli pozvať chudobných a dobrovoľníkov, aby sa v túto nedeľu spoločne zúčastnili na slávení Eucharistie a tak umožnili na nasledujúcu nedeľu ešte opravdivejšie sláviť sviatok nášho Pána Ježiša Krista, Kráľa vesmíru. Význam Kristovho kralovania sa totiž naplno zjavuje práve na Golgote, kde Nevinný, pribitý na kríž, chudobný, nahý a zbavený všetkého, stelesňuje a odhaľuje plnosť Božej lásky. Jeho úplná oddanosť Otcovi nielenže je vyjadrená jeho totálnou chudobou, ale zjavuje aj silu tejto Lásky, ktorá ho na Veľkú noc vzkriesi k novému životu.

Ak v našom susedstve žijú chudobní hľadajúci ochranu a pomoc, priblížme sa k nim v túto nedeľu: to bude ten najvhodnejší okamih pre stretnutie s Bohom, ktorého hľadáme. Pozvime ich ako privilegovaných hostí k nášmu stolu, podľa učenia Písma (porov. *Gn 18, 3 – 5; Hebr 13, 2*); môžeme sa stať učiteľmi, ktorí im pomôžu ešte dôslednejšie prežívať ich vieru. Prostredníctvom svojej dôvery a ochoty prijať pomoc nám striedmym a často radostným spôsobom ukazujú, aké dôležité je sústrediť sa len na to, čo je podstatné, a odovzdať sa do Otcovej prozreteľnosti.

8. Základom mnohých konkrétnych iniciatív, ktoré je možné počas tohto *svetového dňa* zorganizovať, nech je vždy *modlitba*. Nezabúdajme, že *Otče náš* je modlitba chudobných. Prosba o chlieb totiž vyjadruje našu odovzdanosť Bohu, pokiaľ ide o naše základné životné potreby. To, čo nás Ježiš touto modlitbou naučil, je vyjadrené a zhrnuté vo volaní tých, ktorí trpia v dôsledku životných neistôt a nedostatku potrebných vecí. Učenikom, ktorí žiadali Ježiša, aby ich naučil modliť sa, odpovedal slovami chudobných, ktorí sa obracajú na jediného Otca, v ktorom sme si všetci bratmi a sestrami. *Otče náš* je modlitba, ktorá sa vyjadruje v množnom čísle: chlieb, ktorý si žiadame, je „náš“, a to zahŕňa vzájomné delenie, spoločnú účasť a zodpovednosť. V tejto modlitbe všetci priznávame potrebu prekonať každú formu egoizmu, aby sme sa priblížili k radosti vzájomného prijatia.

9. Prosím vás, bratia biskupi, kňazi a diakoni – ktorých povolaním je misia na pomoc chudobným – spolu so zasvätenými osobami, združeniami, hnutiami a dobrovoľníkmi, aby ste pomohli vytvoriť zo slávenia *Svetového dňa chudobných* tradíciu, ktorá konkrétne prispeje k evanjelizácii súčasného sveta.

Tento nový svetový deň nech sa stane silným apelom na naše svedomie ako veriacich, aby v nás vzrástlo presvedčenie, že ak sa delíme s chudobnými, umožní nám to hlbšie pochopiť pravdu evanjelia. Chudobní nie sú problémom: sú zdrojom, z ktorého máme čerpať, aby sme vedeli prijať a prežívať podstatu evanjelia.

Vo Vatikáne 13. júna 2017, na sviatok sv. Antona Paduánskeho

František